

στίχων υπάρχουν πολλά κενά, άτινα, φαίνεται, προωρίσθησαν εις την εξεικόνισιν διαφόρων ζώων μόνον μερικά απ' αυτά επληρώθησαν βραδύτερον υπό διαφόρων άσημάτων σχεδιασμάτων, ώστε και πάλιν ο 'Αθηνιώτικος κώντικας του Πουλολόγου μένει ο μόνος ίσορημένος, καθώς και παραπάνου σημειώσαμε

6. Κώντικας Ψ—IV—22 τής Βιβλιοθήκης του 'Εσκουριάλ. Η περιγραφή του Κώντικα από τον Em. Miiller δέ μας δίνει την πληροφορία πώς περιέχει και τον Πουλολόγο. Το πρῶμα μαθεύτηκε από άρθρο του κ. R. Wüsch που έχει τίτλο «Zur Escorial—Handschrift Ψ—IV—22» και δημοσιεύτηκε στη Byzantinische Zeitschrift (Τόμ. VI. 1897, σ. 158—163). Περισσότερες πληροφορίες για την έκταση του Πουλολόγου αυτού του κώντικα έχουμε από δυο δημοσιεύματα του κ. Krumbacher: Das mittellgriechische Fischonch (Separat—Abdruck aus den Sitzungsberichten der philol.—philol. und der histor. Klasse der Kgl. Bayer. Academie der Wissenschaften 1903 Heft III). Στο Μόναχο 1903 σ. 346 κ. ε. και Krumbacher: Eine neue Heundschrift des Digenis Acritas (Separat—Abdruck aus den Sitzungsberichten der philol.—philol. und der histor. Klasse der Kgl. Bayer. Academie der Wissenschaften 1904 Heft II) Στο Μόναχο 1904, σ. 313 κ. ε.

'Απ' όλα τα παραπάνου κωντικά πολύ θά ήθελα κι όνειρεύομαι μια κριτική έκδοση όλων των παραλλαγών του Πουλολόγου. Τότες θά μπορούσαμε νά ιδούμε κιόλας τις διάφορες διατύψεις που έλαβε με τα χρόνια και με τους καιρούς το ποίημα και θά παρακολουθήσουμε συγκριτικά το γλωσσικό του ξετύλιγμα. Τότες πάλι θά φανή πέρα και πέρα καθαρή κι' ώρισμένη όλη ή άξία που έχει ή παραλλαγή του 'Αθηνιώτικου κώντικα. Μά κι απ' όσα διδόμενα τώρα έχω δε δυσκολεύομαι καθόλου νά διακαλήσω πώς στην όνειρεμένη μου έκδοση όλων των παραλλαγών όλωςδιόλου τρανή και πίσσημη θέση θέ νάχη κ' ή 'Αθηνιώτικη παραλλαγή.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

νηθούν ήρωι στον τόπο της ά δέν έρθη πίσω ξανά στη γεννήτρα νεροσυρή του Ευρώτα νά καθαριστή από την παράβλη της άποστασίας. Έχουμε νά πούνε κιόλας πώς θά φανερωθί στα χρόνια μας Σπαρτιάτισσα πάλι και πώς θά γεννήση το παλληκάρι που θά λευτερώση τή Ρωμιοσύνη.

Έβηξε λίγο.—Αυτά λέει το παραμύθι. Μά όσο κι έν είναι άπόκομη φαντασία, πάλι θαρρώ πώς κάποιο νόημα κρυφά σαλεύει μες τα παράξενα τουτα λόγια. Δέν πιστεύω τα γητέματα, μά καταλαβαίνω τις παραβολές.

—Μπορεί νάχης δικιο του λόγου σου. Ως τόσο εγώ πιστεύω αυτά που χτές βράδυ στη βρύση μου έλεγε ή κερά Λασκαρού. Τα μαγικά φταίνε. Κάποιο τελώνιο ρημαζει τή χώρα μας. Μερικοί μάλιστα το είδανε τα σουρουπώματα νά κοντοχρεού ή σαν πράσινη φλόγα στη λαγκάδα κι άλλοι πάλι άκούσανε σα μωρού φωνές στους καλαμιώνες κάτω την ώρα που κοιμάται το νερό. Μά καθώς τρέχανε κει, ξαφνίστηκαν από ένα σμερδό ζαχάρι που πιλαλούσε με κρεμασμένη γλώσσα. Κι ο γέρο Σταθης, ο δάσκαλος, μες το μολόγησε πώς τή βραδιά που γύριζε από το πανηγύρι τής Παναγιάς τής Καψοδεματούσας τότε κυνήγησε στο ίσιωμα του κάμπου ένα μι-

25 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ ΤΟΥ 1898

(Ποίημα ανέκδοτο του Γιάννη Καμπύση)

Στά χέρια μου θά πάρω σμήλη,
Κάμειτε τόπο στον Τεχνίτη...
Μές στο σιενό μου σπίτι
Θά σάς σφίξω, ω χίλιοι ήλιοι !...

Γλυκύτατο μου όνειρο Κρήτη,
Ποιά φιλι κι από ποιά χείλη
Τή λάμψη σου νά σου προδώσει οφείλει ;
Κ' εγώ άρπάξω το δυναμίτη

Σάν όνειρο μου σβένει...
'Αναρχικός ξυπνάω κι από τα σιήδια
Τρομερός πόθος άνεβαίνει

Νάν τα σπάσω όλα και το σπίτι μου μαζί...
'Αχ, ένας κεραβός άφ' την 'Αλήθεια
Σκοτώνει μέσα μου ο,τι ζει !..

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΡΜΟΝΑ

Κάνοντας μου ο 'Ερμονας την τιμή νά μιλήση για το καινούριο βιβλίο μου καταπιάνεται — γενικεύοντας πάντα κατ' την αγαπημένη συνήθειά του τα θέματα — το μεγάλο το ζήτημα τής επίδρασης τής φυλής στη φιλολογία. Έβλαστε, λέει, 'Ανατολίτες κ' ή φιλολογία μας έχει: όλη την κούραση, την άνελπισία τή σαπίλα των πεθαμένων πολιτισμών και τω σάπιωνε θρησκείων που περάσανε από πάγωμας δίχως τή λεύτερη και γερή κείνη αντίληψη τής ζωής που δίνει το γερό κορμί κι ο λευτερωμένος από πρόληψι νοός. Τα χαρακτηριστικά αυτά βρίσκει βαθεία στο βιβλίο μου όπως και σε κάθε βιβλίο Ρωμαίικο. Και σα νά θλίβεται για τούτο έν και άναγνωρίζη την ειλικρινεια του έργου.

Η επίδραση τής φυλής στο καθετί είναι πια άλήθεια άναγνωρισμένη όπως κάθε φιλολογία, κ' ή δική μας σφραγίζεται από τή φυλή: οι παλιές θρησκείες με τις πλάνες τους, οι παλιοί πολιτισμοί ζυμωθήκανε βέβαια με το αίμα μας. Πολύ περισσότερο μάλιστα από άλλους λαούς έμεις δοκιμάζουμε την επίδραση τής ιστορίας, του παρελθόντου. Κατάρη που μες βραίνει και θά μες βραίνει ίσως τελειωτικά. Κι ο Γκαίτε με το μυστηριώδιο κείνο, το περίφημο Griechenlands scihsal αυτό ίσως θά ένοούσε. Μά δε συμφωνάω πάλι στο συμπέρασμα του 'Ερμονα. Ο 'Ερμονας βρίσκει για έλάττωμα του βιβλίου μου, έλάττωμα ριζικό, ότι τα πρόσωπα μου φαίνονται κουρασμένα από τή ζωή, άνίκανα νά ζήσουνε τή μεγάλη ζωή που δε γνωρίζει έμπόδια,

που ζέρει νά χαίρεται και νά παλαίβη νυχτόημερα κι όχι νά παραπονιέται και νάποτραβιέται άνελπη σε καμιά γωνιά.

Δέν καταλαβαίνω ως τόσο γιατί αυτό μπορεί νάει έλάττωμα ενός βιβλίου. Δέν είναι λεύτερος κάθε συγγραφέας νά παίρνη τα θέματα του από κάθε φάση τής ζωής, καλή ή κακή; Μόνο ή χρά κ' ή νίκη πρέπει νά μας έμπνέη κι όχι ή λύπη; Όπως ύπάρχουνε συγγραφιάδες που νοιώθουνε τή ζωή από την καλή της έτσι άλλοι τηνε νοιώθουνε από την άναποδη. Κι όχι μόνο συγγραφιάδες άπλοι χρωστούνε τή δόξα τους στην τέτοια αντίληψη τής ζωής, μά και φιλολογίες δάκκαιρες χαρακτηρίζονται από μια βαθεία συμπάθεια άποκλειστική προς τους πανεμένους και τους δυστυχημένους χωρίς αυτό νά τις έμποδίζη νά είναι περιφρηες. Παράδειγμα ή 'Εβραϊκή φιλολογία με τους προφήτες, κι από τις νεώτερες ή Ρούσικη βαθύτατα επηρεασμένη από την άθλιότητα τής σύγχρονης ζωής. Ο συγγραφέας δέν είναι ύποχρεωμένος νά παίρνη από ώρισμένη πηγή. Φτάνει στην τέχνη του οδηγήτρα νάχη την 'Αλήθεια: πρόσωπα άληθινά, ιδέες στέριες, τέχνη ξελαγαρισμένη, νά τί πρέπει νά κυνηγήη ο άληθινός τεχνίτης. Τώρα έν από ίδιουσυγκρασία ή από ώρισμένο κύκλο μελετών ξεπέση στην άπογοήτευση, αυτό μόνο ως άνθρωπο μπορεί νά τονε βιάψη στον άγώνα τής ζωής, ή τέχνη του δέν έχει τίποτις νά ζημιωθί, σώνει νά βρίσκαται αυτή ή τέχνη.

Έπειτα όσο για μένα, όπως και για κάθε νέο συγγραφέα, κάθε τέτοια κρίση είναι άκομα πρόωρη. Πώς τηνε νοιώθω εγώ τή ζωή αυτό θά φανή όχι μόνο από το πρώτο μου βιβλίο μά από το σύνολο. έν το καταφέρουμε νά δημιουργήσουμε κάποιο σύνολο όπως το λογαριάζουμε. Τα γράφω αυτά όχι για νά διαφεντέψω το έργο μου. Κάθε άλλο παρά ευχαριστημένος είμαι ως την ώρα από τον έαυτό μου. «Πλατεία του όνειρου μας ή γη» λέει ο Παλαμάς. Όπως το γράφω και στον πρόλογο, νοιώθω καλά πώς είμαστε άκομα στην άρχή του μεγάλου δρόμου που έχουμε νά τραβήξουμε. Ότε μ' ένθουσιάζουνε οι έπαινοι: ά θέλετε μάλιστα και με στενοχωρύνε, σα νά μου στενεύουνε τον ήριζοντα, γιατί ά δέν καταφερα τουλάχιστο τίποτις άλλο με τα διαβάσματα μου μά έννοιωσα πώς για νά γίνη κανείς συγγραφέας δε φτάνει — άλλοίμονο — νά του κολλήσουνε τή σχετική έτικέττα οι 'Αθηναϊκές εφημερίδες, μά χρειάζονται δυο άλλα πράματα, ταλέντο και δουλειά, δουλειά, κι όχι αυτοσχεδιάσματα. Τή στιγμή που θά πεισθώ πώς μου λείπει το ένα από τα δυο θά σπάσω την πέννα. Ως τότε θά ξεκολουθήσω τή δουλειά που είναι κ' ή μόνη μου άπόλαψη εδώ στην ερημιά μου. Και θά μου είναι πάντα μια ευχαρίστηση ότα μου δίνεται ή ευκαιρία νά συζητώ με νέο τόσο μελετημένο και στοχαστικό σαν τον 'Ερμονα.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

κρό παιδι, κόκκινο σαν τή φωτιά, με μάτια κατσούλας. Μά κείνος άμέσως άρχισε νά λήη διαβαστικά και γάθηκε από κοντά του το σμερδάκι.

Στάθηκε για νά πάρη ένα σκαμνί νά κάτση κ' ύστερα ξεκολούθησε :

Η κερά Λασκαρού πήγε νά ρωτήση τον καλόγερο του 'Αη Λιά—κι αυτός είναι άγιος που ζούσε και πριν από το Χριστό — και τής είπε ή χάρη του πώς δε θά σωθί ο τόπος όσο δέν το ξεκοιλιάση το τελώνιο μαύρο άστεράτο άτι.

—Λόγια τής ρούγας, κερά μου, και μη συναρίζεσαι: τις μαντολογίες. Είδες ποτέ σου το χαμοδράκι; Άκουσε το μεσημέρι νά τραγουδούν τ' άγερικά; Την όμορφόμαλλη νεραϊδοπούλα την αντίκρυσσε στο κεφαλάρι και στην πατουλιά; Γυναίκες άγνωρες βρήκε ο άγριόγατος του 'Αη Λιά νά ξεμυαλίση. Παραμύθια σου λέω.

—Κύρ Γρηγόρη, ζωτάριο είναι το κακό. Και για νά σου μιλήσω για κείνο που δε μιλούμε ποτές — πώς γίνεται ή κόρη μας ή 'Ελένη—άχ! ή έρημη—νά σηκωθί νά πιά νά γίνη αγαπητικιά και κρεββατοδουλεύτρα του άποκορωμένου του Μισέρ Τζεφρέ; Πώς άλλιώςτικα παρά με μάγια; Σου λέω πώς δαιμονικά έχουσε βάλει το χέρι τους κι ά δε

βρεθί τρόπος νά τα διώξουμε θά μας ξεκληρίσουνε σύφυχους.

—Άκρα καιρού, θεού κατάρη! —και βαθιαναστίναζε ο γέρος.

Σωπάσανε. Οι μέλισσες βουίζανε χρυσοπετώντας στην αυλή. Μά σαν έλλη τώρα βουή άρχισε νά μπουκάρη φουσκώνοντας από την άκρη πέρα τής στενής ρούγας που περνούσε στην εκκλησιά μπροστά. Φωνές ανθρώπων που βιάζονταν φοβισμένοι, στριγγιές γυναικών, παιδιών κάκανα, σούσουρο και χλαλού. Κεφάλια σαστιμένα σούφταν από τα παραθύρια κ' ένα κύμα ανθρώπινο ξεχείλιζε όλοένα στα κατώφλια τω σπιτιώ.

—Άλλο πάλι κακό μες έρχεται, μουρμούρισε ή παπαδιά και βγήκε όζω στο χυγιάτι νά δη.

Τ' άνθρωπομάζεμα είχε τώρα ποδίσει όζω από την εκκλησιά κ' έπειτα με μίξ ξεσπάσε πλημμυρίζοντας την αυλή.

—Καλέ δώ μας κουβαλήθηκαν, ξεφώνισε ή κυρά Περμάχω και σέρνοντας τον παπά μαζί της κατέβηκε νά μάθη.

—Στην οδηγήτρα, τή θεοφύλαχτη Δέσποινα, φωνές άκούγονταν.

Μέσα στο πλήθος ξεχώριζε άναμαλλιασμένη μια